

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR Veli Pekka Toropainen

TITLE Naisten ammatteja 1600-luvun Turussa

YEAR 2026

VERSION Author's accepted manuscript

CITATION Toropainen V. P. 2026: Naisten ammatteja 1600-luvun Turussa. Suku: lehti sukututkijoille vsk. 3 nro 2: 4-14.

Naisten ammatteja 1600-luvun Turussa

Porvarisvalan vaativat ammatit oli varattu kaupungeissa pelkästään miehille. Kauppiaan leski saattoi jatkaa kaupankäyntiä miehensä porvarisoikeuksien perusteella, mutta omia varsinaisia oikeuksia hän ei saanut leskenäkään. Käsityöläisammatit oli varattu ainoastaan miehille, mutta mestarin leski sai pitää miehensä verstasta leskeysvuotensa. Sen jälkeen hänen oli luovutettava verstaas miehelle. Käytännössä lesket antoivat oikeudet toiselle mestariksi pyrkineelle kisällille, tai sen pitämistä jatkoi heidän poikansa tai uusi aviomiehensä. Käsityöläisistä poikkeuksen tekivät väliskäri-kirurgit ja helmenompelijat. Käsittelen tässä artikkelisarjassa esimerkinomaisesti joitakin turkulaisia 1600-luvun kaupunkilaisnaisia, jotka harjoittivat kaupunkilaiselinkeinoja aikakauden lain ja paikallisyhteisön antamissa puitteissa. Heidän kauttaan naisten osallisuus kaupungin elinkeinonhankintaan tulee näkyväksi. Tässä artikkelisarjan ensimmäisessä osassa tutustutaan käsityöläisperheiden naisten töihin.

Naisten työt kaupunkia koskevissa lähteissä

Ruotsin valtakunnan 1600-luvun asiakirjat koostuvat pääasiassa veroluetteloista ja oikeuden pöytäkirjoista. Tutkimusta tehdessä huomaa nopeasti, että naisten ammatteja on vaikea löytää asiakirjoista. Naisten siviilisääty oli viranomaisille tärkeämpi seikka kuin heidän työnsä. Tämän vuoksi naiset ovat veroluetteloissa piilossa aviomiehensä ja isänsä nimien takana, mikä korostaa sukupuolen ja valtion roolia. Naiset mainitaan naimattomina tyttärinä, vaimoina ja leskinä, kun taas miehet mainitaan ammatin mukaan. Poikkeuksen muodostavat piiat, imettäjät, krouvarit ja talonvartijattaret, jotka mainitaan 1600-luvun jälkipuoliskolla henkikirjoissa ammattinimikkeillä.

Turun 1600-luvun keskeiset naisista kertovat lähteet ovat vuodesta 1623 säilyneet raastuvanoikeuden pöytäkirjat. Raastuvanoikeuden alioikeutena toimi kämnerinoikeus, jossa käsiteltiin taloudellisia asioita ja joka tutki kanteet ennen niiden mahdollista siirtämistä tuomittavaksi raastuvanoikeudessa. Oikeuspöytäkirjat osoittavat, että naisilla oli monipuolinen valikoima ammattinimikkeitä, joita ei mainita veroluetteloissa. Näistä lähteistä syntyy kattava kuva naisten työtehtävistä, joilla he elättivät itsensä ja perheensä. Vaikka naisilla ei ollut pääsyä julkisiin virkoihin, oli heillä oikeus esiintyä oikeusistuimissa omana itsenään hoitamassa omia ja perheensä taloudellisia asioita.

Pääsääntöisesti perhettä edusti kuitenkin vain yksi sen jäsenistä kodin ulkopuolisissa virallisissa yhteyksissä kuten oikeudessa. Tämä henkilö oli perheen pää, ja hän oli yleensä mies. Kun vaimo jäi leskeksi, tuli hänestä perheen pää ja sen edustaja. Asia ei ollut kuitenkaan aivan näin yksioikoinen. Avioparin molemmat osapuolet olivat yleensä käytännön syistä aktiivisia toimijoita ja tällöin myös aviovaimot esiintyivät oikeudessa. Perheissä tehtävät oli jaettu niin, että molemmilla puolisoilla oli omat talouden alansa, joita he hoitivat perheensä hyväksi. Mies edusti oikeudessa esimerkiksi käsityöammattiaan. Perheen talo saattoi olla vaimon perintöä, jolloin hän esiintyi sitä koskevissa asioissa. Vaimolla oli usein myös oma työnsä, kuten vuokralaisten pitäminen tai kankaan kudonta, joita koskevia asioita hän hoiti itse oikeudessa. Näin molemmat sukupuolet ovat edustettuina oikeudessa.

Turun 1600-luvun käsityöläisperheet eivät muodostaneet yhtenäistä joukkoa, vaikka he kuuluivat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta pienporvaristoksi kutsuttuun ryhmään. Heidän joukossaan oli hyvin menestyneitä – yleensä saksalaisia – mestareita, joiden perheissä vaimon ei tarvinnut osallistua varsinaisen käsityön harjoittamiseen perheen talouden turvaamiseksi. Näiden mestareiden pajoissa kisällit ja oppipojat hoitivat työn. Varsinaista ammattikuntakäsityötä harjoittaneiden miesten vaimot saattoivat kyllä oppia ammatin niin, että he kykenivät harjoittamaan sitä menestyksekkäästi miehensä rinnalla ja myöhemmin leskinä tai uudessa avioliitossa, jossa miehen

ammatti oli jokin muu. Käsityöläisperheiden vaimoja ja leskiä mainitaan oikeuslähteissä, mutta ei juurikaan miehen ammattiin liittyvissä yhteyksissä. Maininnat liittyvät korkeintaan miehen valmistaman tuotteen toimittamiseen tilaajalle. Sen sijaan he esiintyvät oikeudessa yhdessä miehensä kanssa perintöasioissa sekä vuokralaistensa kanssa syntyneissä konfliktitilanteissa.

Oikeuspöytäkirjojen perusteella voidaan päätellä, että mitä vähäisempi käsityöläisperheen varallisuus oli, sitä enemmän myös vaimot osallistuivat perheensä talouden tukemiseen. Näissä tapauksissa asiakirjat eivät tuo ilmi miehen ammattikäsitteeseen liittyvää toimintaa vaimojen osalta, vaikka he osallistuivat todennäköisesti siihen ainakin jossain määrin. Sen sijaan heidän mainitaan harjoittaneen omaa kotiteollisuuttaan tai pienimuotoista kauppaa. Naiset myös palkkasivat toisiaan tilapäistöihin, jotka liittyivät esimerkiksi ruokatarvikkeiden valmistukseen.

Tämän artikkelin esimerkit osoittavat, että naisten merkitys ammatinharjoittajina saattoi olla merkittävämpi, kuin mitä lähteet yleensä kertovat. Vain muutama oikeustapaus paljastaa, että naiset saattoivat olla ratkaisevassa asemassa perheen toimeentulon hankkimisessa. Heidän oli mahdollista menestyä ja vaurastua omalla työllään. Kaupungin hallinto edellytti, että jokainen sen asukas elätti itsensä kykyjensä mukaan. Näin myös varsinaiseen porvaristoon kuulumattomat kaupunkilaisnaiset saattoivat harjoittaa kotiteollisuutta ja kerätä itselleen varallisuutta. Raati asettui riitatilanteissa kunniallisesti itsensä elättävän naisen puolelle, mikäli esimerkiksi hänen miehensä uhkasi perheen tai vaimon toimeentuloa. Tämä sopi täydellisesti niihin edellytyksiin, joita 1600-luvun yhteiskunta asetti kaupunkilaisnaisille.

Karin Persdotter Balbererska

Turussa toimi useita partureita, joiden töihin kuului suoneniskentä. Heistä kehittyi käytännön kirurgiaa harjoittava ammattikunta, joka hallitsi tämän taidon paremmin kuin teorioihin tukeutuvat akateemiset lääkärit. Turku sai 1600-luvun alkupuolella parturinsa Saksasta, jossa heitä oli harjaantunut ammattiin pitkien sotavuosien myötä. Parturien ja välskärien toiminnan valvomista varten perustettiin Ruotsissa vuonna 1571 parturiammattikunta, jolle myönnettiin asiaan kuuluvat erioikeudet. Niissä määriteltiin ammatinharjoittajalta vaadittava kelpoisuus sekä hänelle kuuluvat edut ja velvollisuudet. Ammattikunnan tehtävänä oli kouluttaa sopivia henkilöitä erityisesti armeijan tarpeisiin. Vuodesta 1613 alkaen pyrittiin saamaan välskäreitä pysyvästi myös rykmenttien esikuntiin. Nämä miehet asuivat usein kaupungeissa, ja näin oli myös Turussa.

Ruotsin kielessä kirurgiaa harjoittaneiden lääkintäalan ammattilaisten nimityksenä oli 1600-luvulla *barberare*, *balberare* tai *bardskärare*. Niistä juontuivat suomen kielen nimitykset parturi ja palperi sekä sanasta *båskärare* lisäksi puoskari, jolla tarkoitettiin luvatonta lääkintäalan ammatinharjoittajaa. Vuosisadan jälkipuoliskolla kirurgian ammattilaisia nimitettiin ruotsin kielessä nimellä *fältskär*, joka oli alun perin Saksan ja Sveitsin armeijoiden *feldscher* tai *feldscherer*, eli sotakentällä parannustoimia suorittava parturi. Suomessa vastaava nimitys on välskäri. Saksalaisen tavan mukaan myös nainen saattoi toimia parturina.

Turkulainen parturintointia harjoittanut Karin Persdotter Balbererska sai vuonna 1644 parturinpalkkana hoidettuaan erästä talonpoikaa tynnyrillisen rukiita ja saman verran maltaita sekä leiviskän pellavia, joiden arvo oli kymmenen kuparitaalaria. Hän piti lisäksi kaupungissa krouvia. Ammattinsa harjoittamisena Karin oli oppinut kolmen aviomiehensä kautta. Kun hänen ensimmäinen miehensä, saksalaissyntyinen parturi Mårten Sumboldt oli kuollut, pyysivät Karinin lanko suutarioltermanni Mårten Lambertz ja raatimies Johan Dawidzberg hänen puolestaan vuonna 1633, että he saisivat tuoda kaupunkiin uuden saksalaisen parturinkisällin. Nils Balberare tulikin ja avioitui edeltäjänsä lesken Karinin kanssa. Karin ennätti avioitua vielä kolmannen turkulaisen

parturin kanssa. Mestari Hans Rafvensborg kuoli ennen tammikuuta 1643. Karin aloitti viimeistään tällöin parturoinnin eli haavojen ja murtumien hoitamisen omissa nimissään raadin hyväksyessä hänen toimintansa. Karinin sisar Judith Persdotter, mainitun Mårten Lambertzin leski, menestyi puolestaan kaupungin yleiskillan kellarinpitäjänä.

Käsityöläisille myönnettiin toisinaan elannon hankkimiseksi varsinaiseen ammattiin liittymättömiä oikeuksia. Partureiden oikeuksiin kuului lupa myydä erilaisia laseja. Kappalemäärät saattoivat nousta huomattaviksi valtaporvariston tilatessa niitä juhliinsa. Karin Balbererska myi esimerkiksi pormestari Mårten Sigfridssonin tyttären häihin talvella 1642 sata juomalasia, 25 suurta lasia, 11 remmariä ja kuusi viinilasia. Lisäksi toisena häpäivänä ja seuraavan yönä oli taloon toimitettu lisää 120 juomalasia ja kaksi kynttilänjalkaa. Yhteensä pormestarin maksettavaksi tuli runsaat 56 taalaria.

Karin pyrki myös turvaamaan alaikäisten lastensa ja oman tulevaisuutensa sijoittamalla rahojaan kasvamaan korkoa. Karin Persdotter lainasi siten vuonna 1633 ilmoitti lainanneensa rahaa aatelisherra Arvid Hornille. Rahan oli tarkoitus kasvaa korkoa Karinin miehen perikunnalle. Hornin kuoltua oli tämän lanko hovioikeuden presidentti herra Jöns Kurck maksanut edustajansa kautta rahat takaisin Karinille. Leski tunnusti vuonna 1641 saaneensa suuren osan rahoista. Herra presidentti oli kuitenkin pahastunut ja suuttunut, sillä Karin oli sanonut ajattelemattomuuttaan, että tämä ryösti turvattomien leskien ja orpojen lasten omaisuuden, vaikka presidentti omien sanojensa mukaan pyrki puolustamaan turvattomia. Presidentin kirjanpitäjän kirjat osoittivat, että Karin oli saanut kaikki rahansa. Hyvien ja rehellisten ihmisten rukouksista heltyneenä presidentti ei vaatinut Karinille rangaistusta, mikäli tämä lupasi olla jatkossa levittelemättä valheita. Karin kiitti herra presidenttiä itkuisin silmin ja pyysi anteeksi ajattelemattomia sanojaan, joiden hän sanoi olevan epätosia.

Hebla ja Maria Pärlestickerska

Helmien sekä kulta- ja hopelankojen ompeleminen olivat käsityöläisammattien huippua. Töiden tilaajina olivat kirkollisten tekstiilien valmistuttajat sekä aateliset ja säätyläishenkilöt, joiden vaatteisiin kuuluivat kulta- ja hopeakaluunat. Turussa toimi 1600-luvulla vain yksi helmenompelijoiden perhe. Helmenompelija Hans von Schwerinin vaimo Hebla Eriksdotter Pärlestickerska mainitaan Turkua koskeissa asiakirjoissa vuosina 1625–1657. Raastuvan- ja kämnerinoikeuden pöytäkirjojen mukaan hän valvoi itse oikeudessa taloutensa asioita, vaikka oli avioliitossa. Hebla Pärlestickerska, hänen miehensä Hans von Schwerin ja Heblan ensimmäisen avioliiton tytär Maria Lorentzdotter Pärlestickerska hoitivat tuotteidensa valmistuksen itse. Hebla Pärlestickaren kolmas mies oli Eskil Henriksson Kara eli Pärlestickare, joka ei ilmeisesti osallistunut perheen naisten ammatinharjoitukseen.

Ensimmäisen avioliittonsa Hebla Eriksdotter oli solminut luutnantti Lorentz Ingevaldssonin kanssa. Vuonna 1635 Hebla haki edesmenneen miehensä palkkasaatavia Tukholman sotakollegiolta ja hän sai siltä maksumääräyksen Pohjanmaan maaherralle, joka maksoi palkan. Kun collegio tutki asian tarkemmin uudelleen vuonna 1641, ei Heblan miehelle olisikaan kuulunut tätä palkkaa. Hebla pyysi lykkäystä kevääseen saakka, sillä hän aikoi kääntyä asiassa kuninkaan ja hänen hallituksensa sekä edellisen päätöksen tehneiden herrojen puoleen. Hän halusi antaa talonsa pantiksi siihen saakka, että asia saatiin ratkaistuksi. Heblan puolisoa ei mainittu, kun panttausta käsiteltiin oikeudessa.

Pienporvariston vaimot olivat usein perineet talonsa vanhemmiltaan tai ostaneet sen yhdessä puolisonsa kanssa. Näissä tapauksissa vaimo oli usein perheessä se henkilö, joka ajoi taloon ja tonttiin liittyviä asioita oikeudessa. Esimerkiksi helmenompelija Hans von Schwerin ja hänen vaimonsa Hebla Pärlestickerska saivat maaliskuussa 1641 kiinnekirjan ostamaansa Auttisten taloon

ja tonttiin Aninkaistenkadun varrella. Talo sijaitsi keskeisellä paikalla Aninkaisten korttelissa Hauenkuonon torin vieressä.

Auttinen oli perheen hallussa vuosia ennen kiinnekirjan antamista, sillä Hebla Pärlestickerska esiintyi raastuvanoikeudessa jo aiemmin tontin rajoista syntyneen oikeusprosessin aikana. Hebla valitti kesäkuussa 1638 naapurinsa Anders Linnun tukkineen rakentamisellaan hänen kellariränninsä niin, että vesi ei päässyt valumaan sieltä ulos. Toisessa oikeustapauksessa Hebla Pärlestickerska ja Anders Lintula esittivät asiakirjansa heidän tontteihinsa rajoittuvasta tallipihasta. Heinäkuussa 1639 Lintu määrättiin siirtämään tallinsa pois hovioikeuden antaman tuomion mukaan. Raati antoi asian rakennusasioista vastaavalle kollegiolleen, jotta talli tulisi varmasti siirrettyä. Lintu ilmoitti syksyllä siirtäneensä tallin, mutta tontilla oli edelleen toinen rakennus. Oikeus määräsi Linnun siirtämään senkin pois seuraavaan maanantaihin mennessä, tai kaupunginvouti kaataisi sen.

Turun raastuvanoikeus käsitteli huhtikuussa 1661 Hebla Pärlestickerskan perintöä. Hänen tyttärensä helmenompeijatar Maria Pärlestickerskan mies Erik Stång kantoi oikeusjutussa vaimonsa isäpuolta Eskil Henrikssonia vastaan. Perinnönjaosta oli jätetty puolisoien mielestä pois tavaraa. Pesässä oli ollut kultaa ja helmiä noin 300 riikintaalarin arvosta. Muu pois jätetty omaisuus oli arvoltaan 397 riikintaalaria ja siihen kuului viisi kultakoristetta, kruunu, kultasormus, johon oli istutettu verikivi, kultasormus, kaksi hopeavyötä, kynttiläsakset, peili, neljä lehmää, rahasaatavia sata riikintaalaria sekä talous- ja ruokatavaroita. Maria Pärlestickaren aviomies Erik Stång jätti lisäksi selvittämättä vaimolleen, mitä hän oli saanut pesästä takaisin, ja vaimo hankki hänelle kesäkuussa 1662 uhkasakon olla poistumatta kaupungista ennen kuin tämä olisi selvittänyt perintöasiat.

Sekä Hebla että Maria näyttäytyvät asiakirjoissa aktiivisina omaisuutensa hoitajina ja kartuttajina. Ammatinharjoitus jatkui Heblan toisen puolison menehdyttyä, sillä Heblan kuoltua pesässä oli huomattava määrä kirjailuun tarkoitettuja helmiä ja kultaa. Kruunu ja muut jalometallista valmistetut esineet saattavat viitata siihen, että Hebla ja Maria toimivat myös morsiamen pukijoina ja vuokrasivat näitä esineitä häihin. Perittävä varallisuus oli joka tapauksessa huomattavan korkea verrattuna muihin käsityöläisiin. Neljä lehmää kannattaa vielä mainita erikseen, sillä kaupunkitalouksissa niitä oli valtaporvareillakin yleensä vain yhdestä kahteen. Maria Pärlestickerska toimi lain edellyttämällä tavalla, kun hän antoi miehensä edustaa itseään oikeudessa. Erik Stångilla oli oikeus hallita perheen omaisuutta sen päänä, mutta Maria oli ehkä tottunut hoitamaan perheen tuottoisasta ammatista koituneen varallisuuden itse oikeustapauksessa ilmenneiden seikkojen perusteella.

Anna Königsdotter

Pistooliseppä Leonhard Frölich Pistolmakare oli toisinaan laiska töissään, ja niiden toimittaminen asiakkaille viivästy. Hätiin tuli hänen vaimonsa Anna Königsdotter. Ratsumestari Per Mattsson Röökman valitti marraskuussa 1663, että hän oli toimittanut joitakin vuosia sitten Leonhard Pistolmakarelle pistooliparin parannettavaksi ja maksanut sekä perien että piippujen valmistamisesta. Hän ei ollut vielä kukaan saanut niitä haltuunsa. Anna Königsdotter ei halunnut huomauttaa asiaan muuta, kuin että hänen miehensä tekisi pistoolit valmiiksi seuraavaan lauantaihin mennessä.

Miehen työn laadussakin oli toisinaan huomautettavaa. Pälkäneen Salmentaan talollinen Matts Larsson valitti syyskuussa 1663, että hän oli ostanut pistoolin ja teettänyt toisen vanhasta piipusta Leonhard Pistolmakarella ja maksanut niistä yhteensä 13 taalaria. Pistoolit oli hylätty katselmuksessa ja hänen oli ollut ostettava toiset. Hän vaati siksi rahojaan takaisin. Pistooliseppä

vaimo Anna Königsdotter tuli jälleen oikeuteen vastaamaan miehensä puolesta. Hänellä ei ollut asiaan muuta huomautettavaa kuin se, miksi talollinen ei ollut puuttunut asiaan aiemmin. Talollinen vastasi olleensa sairaana edellisenä keväänä. Rahat tuomittiin maksettavaksi takaisin talolliselle. Miehen huolimattomuuden vuoksi Anna Königsdotter sopi heinäkuussa 1663 kädenlyönnillä korvaavansa Kyrön Timin kapteenin Arvid Mickelssonin pistooliparin, jonka hän oli jättänyt Leonhard Frölichille korjattavaksi, ja joka oli sitten vahingossa myyty. Anna edisti miehensä työtä muutenkin, sillä hän esimerkiksi lainasi seppä Mårten Schwabenilta ruuvipenkin, joka tilu sitten palauttaa tämän perillisille.

Frölichin perheessä vaimo Anna Königsdotter oli se henkilö, joka keräsi perheen saatavia oikeudessa ja vastasi perheen veloista muille. Hän sai tammikuussa 1661 oikeudelta tuomion, jonka mukaan Anna Jakobsdotter määrättiin maksamaan hänelle 12 taalarin velka, jonka Jakobsdotter oli taannut trumpeettari Casperin lesken Karin Persdotterin puolesta. Luutnantti Nils Åberg tuomittiin puolestaan maksamaan kesäkuussa 1662 Anna Königsdotterille velkansa kaksi taalaria. Räättäli Ernest Eriksson oli maksanut heinäkuussa 1664 Anna Königsdotterille viisi taalaria ja vaimo määrättiin palauttamaan rahan panttina olleet housut. Marttilan Seppälän Matts Jakobsson määrättiin maksamaan helmikuussa 1665 taalari Anna Königsdotterille pistooliparin korjaamisesta. Loput työpalkat kolme taalaria lyhennettiin, sillä Annan mies oli hukannut toisen pistooliparin piiput. Anna Königsdotter vannoi maaliskuussa 1665, että hän oli toimittanut Wellam Wellamssonille tupaan sen kymmenen markan ploitun, joka oli kadonnut Wellamilta. Vaimo vapautettiin valansa perusteella korvausvaatimuksesta.

Räättäli Ernest Eriksson vaati joulukuussa 1663 takuita Anna Königsdotterilta 41 taalarin saatavastaan. Anna esitti lasimestarin kisällä Elias Eliassonin takuun. Anna lupasi lisäksi lyhentää velkaa kymmenellä taalarilla ja loppusummakin määrättiin maksettavaksi kahden viikon kuluessa. Anna ilmoitti maaliskuussa 1664 valtuutettunsa Olaus Carlstadiuksen kautta, että hän oli jäänyt joitakin vuosia sitten velkaa 14 taalaria olutvadillisesta edesmenneen Kristian Kedingin leskelle Malin Olofsdotterille. Leski antoi puolet velasta anteeksi, mutta oikeus määräsi Annan maksamaan leskelle kymmenen taalaria.

Anna Königsdotter hoiti oikeudessa myös muiden perheenjäsentensä ja talouteen kuuluvien miehensä oppipoikien ja kisällien asioita. Anna Königsdotter määrättiin siten maksamaan huhtikuussa 1662 kuusi taalaria Erik Stångille siitä, että tämä oli ajanut vaimon pojan Petterin asiaa kihlakunnanoikeudessa. Hän sopi toukokuussa 1663 kädenpuristuksella maksavansa miehensä kisällin Daniel Fågelsångin kahden taalarin velan Henrik Schachtille. Sama kisällä David Fågelsång ei voinut kieltää maaliskuussa 1664 maanneensa ja siittäneensä lapsen piika Malin Andersdotterille, annettiin hänelle 40 markan sakko ja molemmat lähetettiin tuomiokirkon konsistoriin saamaan kirkollinen rangaistuksensa. Makaajan tuli lisäksi maksaa Malinille tämän kunnian vähenemisestä kymmenen hopeataalaria. Kisällä päästettiin vapaaksi vankeudesta, kun Anna Königsdotter takasi hankkivansa hänet konsistoriin ja sen, että hän maksaisi vaaditut maksut.

Anna antoi myös muille käsityöläisille töitä, joista jouduttiin toisinaan oikeuden eteen. Hän vaati tammikuussa 1663 Erik Målarelta palttinaansa, jonka hän oli antanut tälle maalattavaksi kolmella taalarilla. Målare kuitenkin vannoi, että hinnaksi oli sovittu neljä taalaria ja vaimo määrättiin maksamaan puuttuva taalari. Anna valitti toukokuussa 1663, että samainen Erik Målare oli kutsunut häntä raastuvan käytävässä ryövärittäreksi ja varkaaksi sekä hänen tyttärtään Margaretaa varkaaksi. Målare sanoi oikeudessa samat sanat, sillä hän piti naisia varkaina heidän houkuteltuaan hänen vaimonsa juopottelemaan. Siten Målaren vaimo oli hävittänyt tavaransa hankkiessaan viinaa. Tämä annettiin Anna Königsdotterille todistukseksi.

Anna Königsdotter vuokrasi perheelleen asunnon. Raatimies Anders Lintula vaati siksi häneltä joulukuussa 1665 kahden vuoden talonvuokrana 40 taalaria. Anna vastasi, että heidän olisi tullut saada nauttia sopimuksen mukaan kaksi tupaa, mutta he olivat saaneet vain yhden. Lisäksi hänen miehensä oli kiillottanut Lintulalle neljä paria pistooleita, joista tuli työpalkkaa kymmenen markkaa parilta eli yhteensä 40 markkaa. Lisäksi Anna oli maksanut Lintulalle kymmenen markan ploitun ja tämän vaimolle Lisbeta Eriksdotterille kaksi taalaria. Oikeus totesi, että vuokraa tuli maksaa vain 20 taalaria yhdestä tuvasta. Lisäksi pistoolipareja oli kiillotettu kahdella taalarilla vain yksi pari. Anna Königsdotterin maksettavaksi jäi vielä runsaat 13 taalaria.

Anna toimi oikeudessa myös todistajana. Hän ja Anders Pappi todistivat huhtikuussa 1662 tappeluasiassa siitä, että Maria Myssmakerska oli tönäissyt herra Karl Pictoriuksen lesken Anna Joachimsdotterin nurin tämän ensin haukuttua humalassa Mariaa. Anna Königsdotteria ja hänen piikaansa Katarinaa kuultiin syyskuussa 1662 siitä naisesta, joka oli asunut Pistolsmedin talossa ja jonka arveltiin nyt löytyneen hukkuneena joesta. He kertoivat talonpoikaisvaatteisiin pukeutuneen naisen tulleen taloon kahdeksan päivää ennen edellisiä markkinoita illalla seitsemän ja kahdeksan välillä. Hän oli pukeutunut verkaiseen takkiin, röijyyn ja hameeseen ja hänellä oli ollut pussi mukanaan. Hän oli istunut eteiseen ja Anna oli antanut hänelle leipää ja juomaa, kun hän oli ymmärtänyt tämän olevan järkyttynyt mieleltään. Ovi oli lukittu ja väki oli käynyt yöpuulle. Kymmenen ja yhdentoista välillä vieras nainen oli alkanut metelöidä ja heitellä penkkejä ja pöydän kumoon ja riisuuntunut pelkkään pitkään paitaan ja sukkiin. Hän oli juossut ulos ja pitänyt meteliä kadulla juosten Aninkaisiin päin. Minne hän meni, sitä eivät naiset tienneet.

Veli Pekka Toropainen

Kirjallisuus

Ling, Sofia 2011: Genusarbetsdelning i tidigmoderna städer. *Levebröd. Vad vet vi om tidigmodern könsarbetsdelning?* Eds. Benny Jacobsson and Maria Ågren, 155–178. Opuscula Historica Upsaliensia 47. Uppsala.

Pylkkänen, Anu 1990: *Puoli vuodetta, lukot ja avaimet. Nainen ja maalaistalous oikeuskäytännön valossa 1660–1710*. Jyväskylä: Lakimiesliiton kustannus.

Simonton, Deborah 1998: *A History of European Women's Work: 1700 to the Present*. [First published by Routledge]. London: Taylor & Francis Group, 2003.

Vainio-Korhonen, Kirsi 2001: Nainen – vanhemman kaupunkihistorian tutkimaton sukupuoli. *Tanssiva mies, pakinoiva nainen. Sukupuolten historiaa*, ed. Anu Lahtinen, 184–199. Historia mirabilis I. Saarijärvi: Turun historiallinen yhdistys ry.

Suku – lehti sukututkijoille, huhtikuu 2026 nro. 2, s. 4–14. Juhan suku, Turku.